

Arviointikertomus 2021

Kysymyksiä

Strategiset tavoitteet - hyvinvointi

- Informatiivisissa tunnusluvuissa näkyy ahdistuneisuuden kasvaneen 8. ja 9. luokan oppilaissa. Miten helposti ja mitä kautta oppilas pääsee puhumaan mielenterveysongelmistaan?
- Mitä oppilaitokset ovat tehneet huumeiden käytön ehkäisemiseksi?

Miten helposti ja mitä kautta oppilas pääsee puhumaan mielenterveysongelmistaan?

Mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy, havaitseminen ja tuen tarjoaminen on yksi keskeinen osa oppilashuoltoa. On kuitenkin syytä tiedostaa, että oppilashuollon tarkoituksena on toimia mielenterveysasioissa vain ”ensiapuna”. Mikäli oppilas tarvitsee pidempikestoista apua mielenterveyden haasteisiin (esim. hoitosuhdetyöskentely) tätä ei toteuteta oppilashuollon toimesta, vaan se kuuluu varsinaisiin sote-palveluihin. Oppilashuolto toteutetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti. Laissa oppilashuollon toiminta on jaettu yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Mielenterveyden haasteiden ennaltaehkäisevässä työssä keskeisenä on koulujen yhteisöllinen oppilashuolto. Havaitseminen ja korjaava toiminta ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa.

Yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö koostuu muun muassa seuraavista asioista:

- vuorovaikutus- ja tunnetaitojen ja mielenterveyden edistäminen
- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy
- oppilaiden ja heidän huoltajien osallisuuden vahvistaminen.

Yksilökohtaisessa oppilashuollossa on oppilaalle tarjolla mm. seuraavat palvelut:

- kouluterveydenhoito
- kuraattori ja psykologi.

Lainsäädännössä on asetettu aikarajat sille, kuinka nopeasti palveluiden piiriin on päästävä. Kiireellisissä tapauksissa oppilaan on päästävä kuraattorin tai psykologin palveluiden piiriin samana tai sitä seuraavana päivänä, kun tarve on ilmentynyt. Siilinjärvellä oppilashuollon määräajat toteutuvat lainsäädännön puitteissa. Siilinjärvellä on ollut haasteena saada rekrytoitua avoinna oleviin tehtäviin psykologeja, mikä on aiheuttanut osalla kouluista sen, että oppilaiden käytössä ei ole ollut psykologipalvelua. Vuoden 2021 kevät- ja syysluku-kaudella kaikilla yläkouluilla oli psykologi. Edellä mainittujen ammattihenkilöiden lisäksi yläkouluilla toimivat nuorten mielenterveyspalveluiden sairaanhoitajat.

Mielenterveyden ongelmiin vastattaessa on ensiarvoisen tärkeää se, että lasta/nuorta päästään auttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kun vaativat palvelut ruuhkautuvat, hoidon saanti viivästyy ja nuorille aiheutuu terveyshaittaa. Aidosti porrasteisessa palvelujärjestelmässä lievien häiriöiden interventioita tuotetaan myös perustasolla kouluissa. IPC (Interpersonal counselling) eli interpersoonallinen ohjanta on varhainen, vaikuttavaksi havaittu nuorten masennuksen lyhytinterventio, joka soveltuu käytettäväksi perustasolla ja kouluissa. Tällä hetkellä mm. koulukuraattorit ovat kouluttautumassa IPC menetelmän käyttöön.

Koulussa nuori voi ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitajaan, kuraattoriin tai psykologiin, jotka voivat tarjota matalankynnyksen palveluna keskustelutukea nuorelle. Nuori ohjautuu hyvinvointineuvolan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin silloin, kun tarve on hoitosuhdetyöskentelylle. Työryhmässä on psykologeja, sosiaalityöntekijöitä, sairaanhoitajia sekä lastenpsykiatri ja nuorten osalla lääkäripalvelu tulee koululääkäreiltä ja mielenvireyden psykiatrilta. 8. ja 9. luokkalaisien hoitosuhdetyöskentely on pääsääntöisesti toteutunut sairaanhoitajilla ja heillä työskentely on käynnistynyt n. 1–3 viikon sisällä.

Mitä oppilaitokset ovat tehneet huumeiden käytön ehkäisemiseksi?

Siilinjärven kouluissa tehtävä ennaltaehkäisevä päihdetyö pohjautuu sivistyslautakunnan 15.12.2020 § 61 hyväksymään päihdeohjelmaan. Tämä suunnitelma sisältää ennaltaehkäisevän työn toimintamallit ja toimintamallit havaittaessa päihteiden käyttöä.

Alakouluissa päihde-, tupakka- ja rahapeliasioita käsitellään perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti niin ympäristöopin ja terveystiedon opetuksessa kuin muiden oppiaineiden yhteydessä. Lisäksi alakoulujen 4. ja 6. luokille EPT-koordinaattori käy pitämässä Hyvän Elämän Eväät-oppitunteja, joilla tavoitteena vahvistaa lasten/nuorten mahdollisimman tervettä ja päihteetöntä perustaa. Päihteillä tarkoitetaan mm. alkoholia ja huumeita. Opetussuunnitelmassa päihteet mainitaan erityisesti 3.–6. luokkien ympäristöopin sisällöissä arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimisen yhteydessä harjoiteltaessa turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja.

Yläkouluissa päihdeasioita käsitellään terveystiedossa osana terveyttä tukevia ja kuluttavia tekijöitä sekä sairauksien ehkäisyä. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Päihdekasvatus on osa yläkoulun opetussuunnitelman tavoitteena olevaa laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Koulu voi parhaimmillaan tarjota oppilaille merkityksellisen yhteisön, jossa murrosikäinen saa itsetuntoa vahvistavia osaamisen ja onnistumisen kokemuksia. Yläkoulun aikana nuorta tuetaan itsenäistymiseen ja terveisiin elämäntapoihin. Päihteettömyys on siten osa myös opetussuunnitelmassa mainittua itsestä huolehtimista ja arjen taitoja. Koulun lisäksi nuorisotoimi tarjoaa lapsille/nuorille päihdekasvatusta osana omia toimintojaan.

Kouluterveydenhuollossa keskustellaan päihteiden käytöstä oppilaiden kanssa käyntien ja terveystarkastusten yhteydessä 5. luokasta lähtien. Lisäksi tulevien 7. luokkalaisten terveystarkastuksissa käydään vanhempien kanssa keskustelua päihteistä. 8. luokkalaisten terveystarkastukseen kuuluu olennaisena osana oppilaan täyttämä ADSUME-päihdekysely, jonka pohjalta käydään keskustelua päihteistä oppilaan kanssa, tuetaan päihteettömyyteen ja tarvittaessa puututaan päihteiden käyttöön.

Koulun ehkäisevässä päihdetyössä on tärkeää tehdä yhteistyötä huoltajien kanssa. Vanhemmilla on merkittävin rooli lasten ohjaamisessa päihteettömään ja terveyttä edistävään elämäntapaan. Päihdetietoutta annetaan vanhemmille mm. vanhempainiltojen yhteydessä. Näitä vanhempainiltoja on toteutettu yhteistyössä poliisin ja EPT-koordinaattorin kanssa.